

**Dít is
de kracht
van Mokum
een hartstochtelijk
pleidooi voor een
beter huwelijk**

**KRACHT
VAN MOKUM**

Dit is de kracht van Mokum

een hartstochtelijk pleidooi voor een beter huwelijk

Juli 2021

Sinds de oprichting in augustus 2020 bekommert Kracht van Mokum zich om de positie van netwerken van burgerinitiatieven en bewonersorganisaties in de stad. Wij namen de temperatuur op in het Amsterdamse landschap van burgerparticipatie, bewonersinitiatieven en zelforganisaties. Hoe gaat het met de relatie tussen de Kracht van al die actieve Amsterdammers, de gemeentelijke overheid en maatschappelijke organisaties? We deden dat op 29 plekken in de stad. Van Noord tot Zuid en van Nieuw-West tot Zuid-Oost. Van kleinschalige bewonersinitiatieven tot stedelijke zelforganisaties. Van lokale informele kwetsbare netwerken tot stevige stedelijke platforms. Conclusie: hoge koorts!

We zijn oprecht geschrokken van de opbrengst van onze open gesprekken zonder agenda. We wisten natuurlijk dat het her en der schuurt in de relatie tussen gemeente en bewoners. Dat was ook de aanleiding voor het ontstaan van Kracht van Mokum. Maar de situatie is echt zorgelijk. Het beeld van een huwelijk waar beide partners heel erg hun best doen om er wat moois van te maken, maar het lukt gewoonweg niet; alle goede bedoelingen ten spijt. Zelfs in situaties waarbij de gemeente oprecht in de veronderstelling is dat er mooie resultaten met bewoners zijn geboekt, wordt dit door bewoners soms volstrekt anders ervaren. Kortom: er is werk aan de winkel en de urgentie is hoog!

Wat is die kracht van Mokum?

Amsterdam zit vol met bewoners die samenwerken aan een mooie en eerlijke stad. Amsterdammers die hun tijd en energie besteden aan het mooier maken van de stad en het verbeteren van de kwaliteit van leven van hun stadgenoten. De echte kracht van Mokum zijn al die Amsterdammers die ontelbaar veel initiatieven tot bloei brengen. En niet omdat iemand anders ze dat heeft opgedragen of om er financieel beter van te worden, maar puur omdat ze geloven dat een betere buurt/wijk/wereld mogelijk is en ze daar vanuit hun hart en ziel aan willen bijdragen.

Deze kracht, deze bereidwilligheid, is de basis van een vitale verbonden samenleving. Mensen helpen verderop in je straat, samen oplossingen verzinnen voor dringende maatschappelijke problemen of voor je buurt, tot en met meedenken over een Masterplan voor jouw stadsdeel. Vanuit bewoners gezien zijn al deze zaken met elkaar verbonden. Net zoals verschillende onderwerpen zoals duurzaamheid, zorg en maatschappelijke participatie in de praktijk niet netjes afgebakend naast elkaar bestaan, maar dwars door elkaar heen lopen. Het leven is integraal.

Het is deze soms chaotische maar altijd levendige kluwen mensen, ideeën en initiatieven die we voor ons zien als we het hebben over de kracht van Mokum. Vol met usual suspects, volstrekt frisse nieuwkomers, hilarisch onhaalbare plannen en soms briljant uitgedachte strategieën waar de experts jaloers op zijn. Soms vanuit spontane inspiratie. Andere keren vooral reactief naar aanleiding van plannen van de gemeente. Maar in alle gevallen is de kracht van Mokum een extreem vruchtbare bodem voor een vitale gemeenschap die - in samenwerking met alle partijen die nodig zijn - haar grootste uitdagingen te lijf weet te gaan.

Kracht van Mokum is het groeiende netwerk van Amsterdamse bewonersnetwerken. We zijn geen institutie, geen nieuw rechtspersoon, geen belangenorganisatie, maar willen de verbindende schakel zijn tussen zoveel mogelijk Amsterdamse burgerinitiatieven en bewonersorganisaties. Met als doel te komen tot een stevige en gewaarborgde positie van actieve bewoners, voor maximale positieve impact voor de stad en haar inwoners.

De opbrengst

We spraken in de maand juni met 29 actieve Amsterdammers uit verschillende netwerken in de stad over hun initiatieven, over wat er goed gaat en over wat er beter moet. We spraken over de relatie met de gemeentelijke overheid en maatschappelijke organisaties. En we spraken over wat er voor nodig is om de volle potentie van die kracht van Mokum waar te maken. We vertaalden de opbrengst uit de gesprekken naar een concept pleidooi voor de toekomst. Op 2 juli toetsten we het concept bij nog eens 36 deelnemers tijdens een online meeting. In het plenaire gesprek, middels een Jam-board sessie en via de chatfunctie ontvingen wij een schat aan input voor aanscherping van het pleidooi. Ook per e-mail ontvingen wij veel bruikbare reacties.

De gesprekken

We spraken Amsterdammers uit alle stadsdelen. Over lokale voedselvoorziening, armoede, autoluw maken van een buurt, toerisme in de binnenstad. En natuurlijk ook over windmolens.

Uit de gesprekken bleek continu hoe bewoners en de gemeente met elkaar in verbinding staan. Je hebt elkaar zo hard nodig. Soms voor geld of een vergunning. En soms wil je gewoon een goed gesprek met een ambtenaar om jouw idee of project verder te kunnen ontwikkelen. Soms omdat je een wijk niet kan herinrichten zonder draagvlak in de buurt. En soms omdat bewoners gewoon met aanstekelijk veel energie plannen bedenken en uitvoeren die de stad beter maken.

De conclusie die we trekken uit de gesprekken en de feedback die we kregen op het concept pleidooi is niet fraai: in verreweg de meeste gevallen lukt het de gemeente niet, ondanks de goeie intenties, om constructief samen te werken met initiatiefnemers en ze op een goede manier te ondersteunen. We hoorden veel frustratie. Iedereen wil graag en doet zijn of haar best, maar het lukt gewoon niet. Er kwamen overigens ook voorbeelden naar voren waar het wél goed gaat. Dat geeft de burger moed.

Een greep uit de gesprekken:

“Ik wil graag samenwerken met het stadsdeel, aanvullend zijn op wat er al gebeurt. Maar de stadsdeelbestuurder was heel afhoudend, wilde zelf iets in gang zetten. Oh ja, en na een half uur was ineens de tijd op. Ik wist niet eens dat we maar een half uur hadden!”

“Ik ben blij met de maatschappelijke dienstverlener in ons stadsdeel. Tegelijkertijd ben ik nodig om mensen te motiveren echt die stap te zetten want professionals vertrouwen ze vaak niet.”

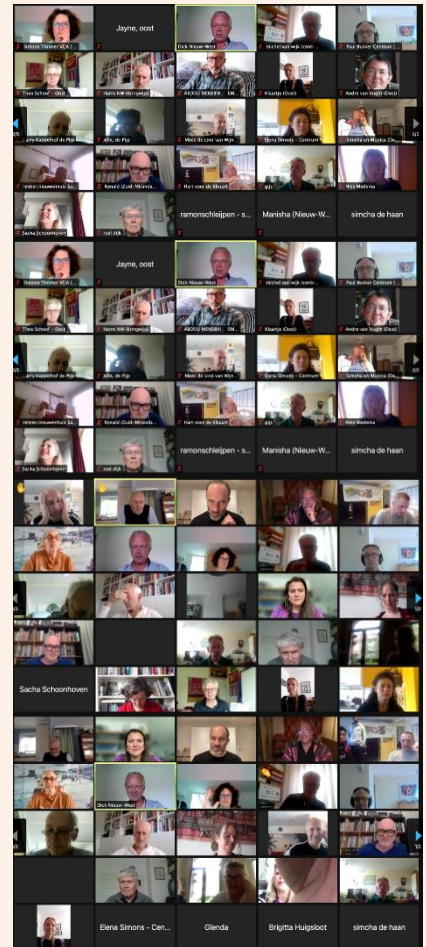
“Ik ben al 3 jaar aan het melden dat er een stuk beton in het Sarphatipark ligt.”

“We hadden een huisvestingsplan om ouderen langer thuis te laten wonen. Dat kon niet in onze buurt. Zeiden ze: ‘Maar eh, zou je het niet in Noord willen doen?’ Zucht.”

“Experimenten en pilots zijn soms nodig. Maar je kan het niet maken om het huidige netwerk opzij te schuiven en een nieuw netwerk te zoeken.”

“Heel fijn hoe de gebiedsmakelaar met ons meedenkt.”

“Practice what you preach. Geef ook ambtenaren zeggenschap en verantwoordelijkheid, want de huidige interne cultuur heeft grote impact naar buiten toe.”

vervolg.... Een greep uit de gesprekken:

“Begin nou niet met wantrouwen. Begin met een open gesprek, echt luisteren.”

“De afval-grijpers had ik al. Maar ik had ook van die ringen nodig om de vuilniszak open te houden. Moest ik een formulier invullen. En op dat formulier ging het weer alleen over grijpers, niet over die ringen.”

“Vorig jaar ben ik geïnterviewd over de rol van de gebiedsmakelaar. Nooit meer iets over terug gehoord. Geef die gebiedsmakelaars trouwens mandaat en budget. Dan kunnen ze zaken gelijk oppakken.”

“Hoe de deur nu vaak dicht gaat, dat is stuitend.”

“Ik was te gast bij een bijeenkomst over het Masterplan Nieuw-West, bij New Metropolis. Ik deed daar een heel concreet voorstel om samen te werken. Er werd gewoon helemaal niet op gereageerd.”

“Vanuit het informele netwerk willen we graag bij de casuïstiek overleggen zijn, zoals bij een ander buurtteam al gebeurt. Maar dat willen ze niet, ze houden de deur dicht.”

“Vaak komen professionals langs om ‘op te halen’. En dan hoor je niks meer terug.”

“Voorbeeld van hoe het wel moet, is hoe Cordaan samenwerkt met de matchmakers van Burennetwerk.”

“Het gaat erom dat je de buurt echt leert kennen. En bijvoorbeeld activiteiten in de vakanties organiseert, omdat ouderen dan juist het meest eenzaam zijn. Maar dat gebeurt dan niet.”

“Er is echt een beweging gaande, allianties, coöperaties, ook in relatie tot de markt. En een groeiend gevoel van: als voor de gemeente onze argumenten niet voldoende zijn, dan moeten we maar meer druk gaan uitoefenen. Dan ligt een participatiestaking op de loer.”

“En als je het niet serieus meent, ga dan geen participatie organiseren. Zeg dan gewoon, top-down: ‘Wij weten het al, dit is hoe we het gaan doen.’”

“Waarom moeten wij steeds onze legitimiteit bewijzen? Volgens mij heeft een gebiedsmakelaar heel snel door of een bewonersorganisatie breed naar buiten is gericht of niet.”

“Buurtbudgetten als wedstrijd stimuleert geen verbinding en is van bovenaf opgelegd. Dat is geen democratisering. Wij willen samenwerken en het gesprek over de hele begroting.”

“De houding van grote organisaties mag echt opener, meer echt contact maken.”

“Die initiatieven, dat blijft toch klein bier, zo lijkt men te denken. Terwijl de potentie in de buurten echt gigantisch is.”

“Goed participatieproces gehad, onze input verwerkt. Een jaar later wordt plots, met één pennenstreek, een cruciaal onderdeel van het plan veranderd. We proberen in gesprek te komen daarover, maar daar is geen millimeter ruimte voor.”

De analyse

Het coalitie akkoord uit 2018 draagt de titel 'Een nieuwe lente en een nieuw geluid'. Het laat een hoopgevende ambitie zien om daadwerkelijk veel meer in te zetten op het benutten van de kracht van Amsterdammers. Er is een stevige democratiseringsagenda ingezet door de gemeente Amsterdam. En er is zelfs eens stedelijk maatschappelijk akkoord gesloten: Ma.ak 020. Steeds meer bewoners willen zich inzetten voor de stad en hun stadgenoten. Er ontstaan talloze nieuwe initiatieven van bewoners; van klein tot groot en uit alle wijken en buurten.

Het is dan ook verontrustend en teleurstellend dat er zoveel misgaat. Bewoners ervaren de gemeente over het algemeen niet als steunend. De mooie ambities van de huidige coalitie, de oprecht goed bedoelde democratiseringsagenda, alle beleidsnota's met participatiebeloftes ten spijt. Het papier is geduldig en de praktijk weerbarstig. De versnippering in beleid, de talloze projecten, kortstondige financiering, het gebrek aan een daadwerkelijk integrale aanpak en de afhankelijkheid van de politieke wind leidt tot discontinuïteit van succesvolle initiatieven en frustratie onder bewoners die hun eigen tijd en energie steken in het welbevinden van de stad en hun stadgenoten.

Dit is niet iets van de laatste jaren. Het is een ontwikkeling die zich al een flink aantal jaren voltrekt, maar die nu leidt tot een dusdanige frustratie dat bewoners het vertrouwen in de gemeentelijke organisatie echt kwijt raken. Met het risico dat zij massaal het bijltje erbij neergooien. De participatiestaking in de K-buurt en *STOP! TIME OUT!* van Red Amsterdam Noord zijn daar voortekenen van.

De politieke ambitie is er, maar het lukt de gemeentelijke organisatie kennelijk niet om daar uitvoering aan te geven. Die ambitie vergt de daadwerkelijke omslag naar deelname van de gemeentelijke organisatie aan de samenleving. Het besef van deze noodzaak en de verinnerlijking van dat gedachtegoed is niet tot stand gekomen. Het lijkt wel alsof de gemeentelijke organisatie zo hard werkt aan zoveel dossiers, dat er wordt vergeten om de relatie met de stedelijke samenleving te onderhouden. Om initiatieven te faciliteren die dezelfde doelstellingen hebben als gemeentelijk beleid. Om in partnerschap gesprekken aan te gaan over de toekomst van een buurt of de stad als geheel, zodat de expertise van de gemeentelijke professionals kan worden gekoppeld aan de lokale (en soms ook zeer professionele) knowhow.

Er wordt nog steeds vrijwel alleen maar ingestoken op deelname van bewoners aan processen die de gemeente heeft ingericht. Daarmee is draagvlak en succes bij voorbaat vrijwel kansloos. Processen van de gemeente zijn ingericht langs beleidslijnen en -prioriteiten. De samenleving is echter integraal en bewoners verwachten de in het coalitie akkoord beloofde steunende rol van de gemeente in hún initiatieven.

Ook maatschappelijke organisaties, zoals welzijns- en zorginstellingen en woningcorporaties komen er niet altijd goed vanaf als het gaat om het benutten van de kracht van al die actieve Amsterdammers. Ook zij zijn vaak (onbedoeld) teveel gericht op het betrekken van bewoners voor het behalen van de eigen doelen. Ook zij vertrekken niet daadwerkelijk vanuit wat bewoners beweegt en hoe zij daarin van toegevoegde waarde kunnen zijn; en benutten de kennis, ervaring en kundigheid van bewoners(organisaties) onvoldoende.

Uit het coalitie akkoord gemeente Amsterdam 2018:

'Wij voelen het als onze verantwoordelijkheid om de zeggenschap van bewoners te vergroten. Niet door nieuwe stelsels op te tuigen, maar door met de stad het gesprek en het debat aan te gaan over hoe dat kan en moet. Amsterdammers laten vaak en op veel plekken zien dat zij tal van zaken prima zelf kunnen regelen. Hier moet de overheid steunend en niet sturend zijn.'

Wat moet er gebeuren?

Het moet echt anders en het kan gelukkig ook anders. Maar dat begint bij het besef binnen de gemeentelijke organisatie en maatschappelijke organisaties dat het zo niet langer kan. Anders knalt het huwelijk uit elkaar.

Het vereist de moed om aan zichzelf te gaan werken en samen met bewonersorganisaties, -netwerken en burgerinitiatieven aan de slag te gaan voor een hernieuwde relatie. In gelijkwaardigheid, eerlijkheid en oprechtheid. Kwetsbaar en vastberaden.

Call to Action!

1. De politiek spreekt zich uit: het MOET anders!
2. De gemeentelijke organisatie gaat participeren in de samenleving
3. Een nieuwe werkwijze tussen gemeente en bewoners: Dialoog
4. Waarborgen van bewonersondersteuning, huisvesting en middelen
5. Bewonersorganisaties, -netwerken en burgerinitiatieven verbonden en inclusief

Ad 1. De politiek spreekt zich uit: het moet anders!

Zijn B&W en de gemeenteraad zich ervan bewust dat het anders moet? Dat er een fundamentele verandering moet worden ingezet om houding en gedrag van de gemeentelijke organisatie aan te passen aan wat bewoners in de huidige tijdgeest van hen verlangen. Spreek je uit!

Ad 2. De gemeentelijke organisatie gaat participeren in de samenleving

De gemeentelijke organisatie zal een traject van intensieve zelfreflectie moeten doorlopen. Onze gesprekken met bewoners laten overduidelijk zien dat de houding en het gedrag van veel ambtenaren, politici en buurtprofessionals onbedoeld averechts werkt op de motivatie van bewoners om zich in te (blijven) zetten voor hun stad en stadgenoten. Het bedenken en introduceren van nieuwe vormen van bewonersparticipatie en democratiseringsinstrumenten heeft nauwelijks effect als er niet ook nadrukkelijk gekeken wordt naar hoe medewerkers van de gemeente daarin opereren. Een leertraject moet bij alle betrokken ambtenaren – op alle niveaus en bij alle directies – leiden tot intrinsieke motivatie om de eigen houding en gedrag fundamenteel te veranderen. Zodat het leuk wordt om te participeren in de stedelijke samenleving en de meerwaarde van de kracht van al die actieve Amsterdammers optimaal te benutten.

Ad 3. Een nieuwe werkwijze tussen gemeente en bewoners: Dialoog

We introduceren een werkwijze die begint bij de wijze waarop actieve bewoners zich aan elkaar verbinden (netwerken), omdat zij zich gemeenschappelijk ergens voor willen inzetten (gemeenschapsvorming): de kracht van elke wijk. De gemeente en maatschappelijke organisaties gaan als gelijkwaardige partners deelnemen aan dialogen met deze bewonersnetwerken op wijkniveau. Zij voeren met elkaar de dialoog tot een beargumenteerd resultaat is behaald met afspraken. De dialogen hebben een kwaliteitsniveau, dat nauwkeurig wordt bewaakt.

Deze werkwijze moet de overheid (bestuurders, raadsleden, ambtenaren) ondersteunen om actief te gaan participeren in het initiatief van de samenleving. Daarnaast moet de werkwijze bewoners ondersteunen om hun rol in en bijdrage aan de dialogen op een goede manier te kunnen vervullen. Zodat de diversiteit, veelkleurigheid en meerstemmigheid van de bewonersnetwerken maximaal tot uitdrukking komt.

Maatschappelijk initiatief als 'derde weg' voor participatie

“Als je mij vraagt wat participatie is, dan denk ik vooral aan het initiatief uit de maatschappij. Ik denk dat we participatie te lang hebben gezien als het betrekken van de burger bij het beleidsproces van de overheid. Dat leidt zelden tot een goede dialoog of serieuze betrokkenheid. De vraag is eerder hoe we ervoor kunnen zorgen dat de overheid adequaat participeert in het initiatief van de samenleving.

Het maatschappelijk initiatief is in veel domeinen ongelooflijk sterk aan het worden; niet alleen in de energietransitie, maar ook bij opgaves op het gebied van wonen, vervoer en het sociale domein. Het maatschappelijk initiatief is een combinatie van actief burgerschap, collectiviteit en sociaal ondernemerschap. Het wordt ook wel de 'derde weg' genoemd: we hebben lang gedacht dat we alleen de overheid of de markt als betrouwbare route hadden om iets te bereiken, maar dat is een enorme beperking van de mogelijkheden. Ik zie dat maatschappelijk initiatief een serieuze factor is, waar je beleid op moet inrichten en modellen voor moet creëren”.

Marleen Stikker
voorzitter Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving

Ad 4. Waarborgen van bewonersondersteuning, huisvesting en middelen

De gemeente waarborgt dat bewoners in de gehele stad kunnen rekenen op professionele onafhankelijke ondersteuning, deskundigheidsbevordering, accommodaties en financiële middelen voor de uitvoering van hun rol en taken. Tijdens de Wijkdialogen wordt besproken bij welke organisatie(s) de lokale bewonersondersteuning het beste kan worden belegd en wat wel en niet kan worden verwacht van deze ondersteuning. Het moge duidelijk zijn dat bewoners een belangrijke stem hebben in de keuze van de ondersteunende organisatie.

Een eerste hoopvolle stap is begin dit jaar gezet door de gemeenteraad met de motie Buurtplatformrecht.

Ad 5. Bewonersorganisaties, -netwerken en burgerinitiatieven verbonden en inclusief

Ook voor de bewonersorganisaties en -netwerken is er werk aan de winkel. De dialogen in de stad moeten daadwerkelijk ruimte bieden voor de veelkleurigheid en meerstemmigheid die Amsterdam rijk is. Dit betekent dat bewonersnetwerken in alle openheid en eerlijkheid het gesprek aangaan over hoe zij zich tot elkaar verhouden, hoe de onderlinge verbinding versterkt kan worden. Met respect voor ieders identiteit, werkwijze en belang.

Soms kunnen we duizend bloemen laten bloeien, naast elkaar. Soms zullen we lastige gesprekken moeten voeren als agenda's en ideeën elkaar naderen en elkaar in de weg zouden kunnen gaan zitten. Ook dan is de constructieve dialoog de way to go. Met als gedeelde noemer het geloof in de inventiviteit, inspiratie en inzet van al die actieve Amsterdammers.

Aan de slag!

De kracht van al die actieve Amsterdammers heeft met de oprichting van Kracht van Mokum een nieuwe impuls gekregen om zich verder te manifesteren. Dit hartstochtelijke pleidooi voor een beter huwelijk is een aanbod aan de stad. Om ons huwelijk te redden.

We kunnen niet scheiden, want we zijn en blijven allemaal betrokken op onze mooie stad. Wij doen een dringend beroep op de gemeentelijke organisatie en maatschappelijke organisaties om de urgentie te erkennen en gezamenlijk aan de slag te gaan met Wat moet er gebeuren?

"Actiegroepen, schuren, dat mag bijna niet meer. Maar met wie maak je nou ruzie? Dat is toch met degenen die je het meest dierbaar zijn?"

Maatschappelijk initiatief als 'derde weg' voor participatie

"Als je mij vraagt wat participatie is, dan denk ik vooral aan het initiatief uit de maatschappij. Ik denk dat we participatie te lang hebben gezien als het betrekken van de burger bij het beleidsproces van de overheid. Dat leidt zelden tot een goede dialoog of serieuze betrokkenheid. De vraag is eerder hoe we ervoor kunnen zorgen dat de overheid adequaat participeert in het initiatief van de samenleving.

Het maatschappelijk initiatief is in veel domeinen ongelooflijk sterk aan het worden; niet alleen in de energietransitie, maar ook bij opgaves op het gebied van wonen, vervoer en het sociale domein. Het maatschappelijk initiatief is een combinatie van actief burgerschap, collectiviteit en sociaal ondernemerschap. Het wordt ook wel de 'derde weg' genoemd: we hebben lang gedacht dat we alleen de overheid of de markt als betrouwbare route hadden om iets te bereiken, maar dat is een enorme beperking van de mogelijkheden. Ik zie dat maatschappelijk initiatief een serieuze factor is, waar je beleid op moet inrichten en modellen voor moet creëren".

Marleen Stikker
voorzitter Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving